

вуйчо — прощавайте!.. Други гласове тжжни, но твърдо, отговаряха: вие прощавайте! Господъ да прости!

И синджири дрънкаха изъ народа...

Слѣдъ малко викътъ поутихна, народътъ насѣда наоколо по земята и азъ можахъ да видя, кои бѣха причина на тази смутня. Десетина души, навързани на верига, почернѣли отъ бой и мжки, насѣдаха около прощална, наредена трапеза и тжжно, мрачно обръщаха очи къмъ народа, който лѣеше вече безмълвни сълзи, горещи сълзи, и глухо, но дълбоко, въздишаше... Но ето кжръ-сердаря, ето още жандари; тѣ грозно изгледаха народа, грубо закрѣщаха и подкараха вързанитѣ. Пакъ викна народътъ, пакъ писнаха жени и дѣца, пакъ сълзи, пакъ прѣгрѣщания, прощавания и прощавания тежки, святи, искренни...

Но кои бѣха тѣзи злочести, като звѣрове законани въ желѣза? О, единъ тѣхенъ погледъ, една тѣхна дума, и доста бѣше. Другаритѣ ми, наши другари, братя! Хайдути, народни хайдути! Мжно посрѣцнахъ тѣхнитѣ погледи, ала погледътъ на единъ ме прониза въ сърдцето, и сълзи слѣдъ сълзи покапаха по гждитѣ ми. Никола Дели-Стояновъ боленъ отъ трѣска, осакалялъ отъ бой и просвѣтналъ отъ мжки и страдания, качваха го въ талига, а той като метна погледъ къмъ народа, който погледъ срѣцнахъ и азъ — извика: „прѣдатели ме извѣдоха, майко!“

Съ безкрайна скърбъ, съ страшна злоба въ гждри влѣзохъ въ стаята си — повѣтствува още поета, и се залѣпихъ на прозореца. Насрѣща въ кафенетата чорбаджии играяха на табли и книги; други съ женитѣ си отиваха на разходка и весело разговаряха; черква клѣпеше и викаше народа на молитва... А азъ — въ главата ми се въртѣха страшни мисли — и думяхъ си: пролѣли ли сж тѣ, пролѣлъ ли съмъ азъ, и ще пролѣя ли толкова кръви, колкото сълзи пролѣ днесъ невинниятъ народъ?...